

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

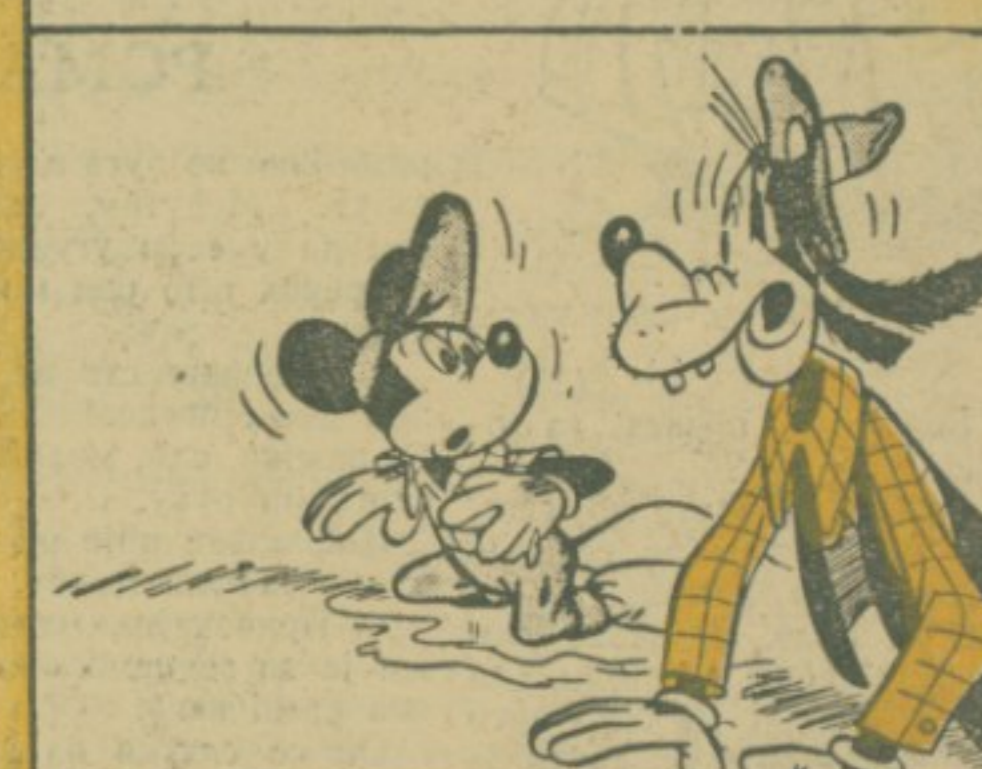
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVI — Број 151 — Субота, 20 новембар 1954

Мики и Шилва ^{као} ИСТРАЖИВАЧИ ⁶

СВРШЕНО...
ДРУЖЕ...
МИКИ... ЈА...

Једна анкета О ДЕТЕЊИМ ТАЊИРИМА

III
На дан 7 јануара 1948, многа грађанска и војна лица приметили су над ваздухопловном базом Гомен код Форт Нокса, у Кентакију, некакав необичан предмет који је лично, како је речено у једном извештају, на „корнет за сладолед са црвеном главом“. Команда ваздухопловне базе

лети истом брзином као ја — то је 580 километара на час. Дижем се сада на 7.000 метара и ако не успем да му се још више приближим престају да га пратим.

То су му биле последње рече. Нешто докније његов лети извучен је из рушевина његовог авиона. У извештају анкетне комисије, команда ваздухопловства званично је заузела

ње, да га под утицајем др Хајнека опет прихвати.

Увече 1 октобра 1948 дошло је до сусрета између једног другог, исто тако искусног, пилота и тајанственог летећег предмета. Борба је трајала читаво пола часа. Тај пилот био је поручник Џорџ Горман. Он је за време рата обучавао у летењу француске пилоте, а после рата заузимао је положај директора једног грађевинског предузећа у Фаргоу (Северна Дакота). Као резервни пилот Националне гарде Горман се налазио на једном ноћном извиђачком лету са својим авионом Ф-51 и баш се спремао да се спусти на аеродром кад је на даљини од око хиљаду метара угледао неки светлији предмет. Одмах је упитао у праву аеродрома какав је то авион и добио одговор да се у ваздуху, поред његовог, налази још само један авион, који баш слеће на аеродром. Горман га је могао јасно видети испод себе. Обузет радозналшћу, он управу своју машину према чудној светлости.

гледиште да је Мантел услед недостатка кисеоника изгубио свест и угушио се пре но што је његов авион треснуо о земљу.

Три остала авиона спустила су се на аеродром пет минута пошто се Мантел одвојио од њих. Један је брзо напуњен бензином и поново узлетео. Прелетео је 160 километара у правцу југа и дизао се на висину од 11.500 метара, али пилот није видео ништа. Чланови анкетне комисије били су најпре мишљења да је Мантел „пратио“ планету Венеру, докније су напустили то мишље-

наредила је да четири апарата Ф-51, који су се случајно налазили у ваздуху, испитају изблиза тај чудни летећи предмет. Вођа ове групе капетан Томас Мантел, стари пилот с великим ратним искуством убрзо је јавио да је угледао наговештени објект и да овај лети брзином која је упола мања од његове. У три часа и петнаест минута он се одвојио од своје групе да би предузео гоњење летећег предмета, јављајући се команди базе у размацима од једног минута.

— Сада му се приближавам да бих могао што боље да га посматрам. Он је тачно испред мене, на нешто већој висини... лети и даље готово упола мањом брзином него ја... Изгледа као да је од метала и страховито велик... Сад се пење и

неких 2.000 метара. Најједном, светлост нагло скрене надесно и сад смо детаљно једно другоме усусрет. Сваког тренутка требало је да дође до судара и мене обузе страх. Светлост прошири неких 150 метара изнад мене, направил круг и опет настави да се диже. Ја поново полетех за њом.

Горман је летео за светлост до висине од 4.300 метара, још једном с муком избегао судар с тајанственом појавом и онда је морао да напусти гоњење, јер његова машина није могла више да издржи. Он није чуо звук мотора, нити је осетио мирис гаса. Није могао да достигне светлост чак ни кад је његов авион развио брзину од 640 километара на час. Загонетни предмет пео се под углом који је био много оштрији од угла под којим су ловачки авиони у стању да се пењу.

Чланови анкетне комисије изразили су претпоставку да је Горман водио борбу с неким ваздушним балоном. Утврдило се, наиме, да је метеоролошка станица у Фаргоу пустила у ваздух један осветљени балон де сет минута пре но што је Горман почео да се спушта. Да се радило о балону говори и оно равномерно, готово вертикално, уздицање предмета који је Горман гонио.

Изгледало је да је ова теорија дефинитивно потврђена кад је шест недеља докније, над једним другим аеродромом, у близини Вашингтона, дошло до ноћног сукоба између једног пилота војног ваздухопловства и неког непознатог летећег тела које је носило и светлосне знаке. Извештај овог пилота о тактици избегавања његовог загонетног противника готово се потпуно подударало с Гормановим извештајем. Међутим, у овом случају несумњиво је утврђено да се радило о једном балону који су научници пустили у вис ради испитивања космичких зракова и који је био осветљен. Па ипак, упркос овоме, анкета је Горманов летећи предмет ставила у протокол са ознаком „није идентификован“.

ОДМАРАЊЕ по систему Јогија

Да би се човек успешно борио против умора, потребно је да с времена на време, за неколико минута, прекине свој рад. Харви Деј, у својој књизи о Јогија, прича како се један амерички генерал, за време напредовања савезничких трупа у Италији 1944, зачудно посматрајући Енглези: „Ви сте, Енглези, чудни људи, — рекао је он. — Ваши војници сваки час заступају да пију чај, а опет налазе времена не само да не застану иза нас, већ и да нас често претекну!“ Сви ми треба да „пијемо чај“ на свој начин, тј. да унесемо мали прекид у ритам свакидашњег рада и брига. Јер, на крају крајева, то није изгубљено, већ веома корисно употребљено време.

Али, потребно је и знати одмарати се. Једном познатом

с длановима на доле, тако да вам прсти буду у висини бутине, и то увек с нешто раширеним ногама. Нарочито немојте да прекрстите ноге. Потпуно се опустите и затворите очи, да бисте имали што мање додира са спољним светом.

Научите такође и да дишете. Обичан ритам нашег дисања није довољан да нам потпуно очисти плућа. Пошто сте лагано и дубоко удахнули ваздух, да би продру у све делове плућа, задржите га једну секунду. Неколико минута оваквог дисања, у три раздела, биће довољно да стишате ваше нерве.

У команду француског писца Андреа Русена „Бобос“, одмах после дизања завесе, главни јунак стоји неколико секунди непомицно на рукама, с главом на доле и с ногама увис. Кад је један пријатељ упитао Франсоа Перијера, глумца који је ту улогу играо, како се осећа после тога, он је одговорио: „Волео бих да имам овакву улогу у свим комадима. Никад нисам напустио бину свежији и расположенији него после ове сцене“.

За људе који много седе, стајање на рукама је „средство број 1“ за одмарање. Кад директор усред диктирања своје поште устане и почне одједном да шета по канцеларији, то он не чини из нервозе. Он је дуго седео, циркулација крви се стишала и његов мозак сада захтева јачи прилив крви и кисеоника да би добио нове идеје. Кад би могао минут-два да стоји на рукама, он би за час повратио свежину духа. Пробајте то и ви. У прво време препоручујемо вам да из „опасне зоне“ уклоните сав намештај и да вам неко држи ноге, а после ћете то моћи да радите и сами и бићете необично задовољни.

ТАРАНТЕЛА

Тарантела је врста отровног наука који живи у Италији, а нарочито га има код града Тарента, и у тропској Азији и Америци. Затим реч тарантела значи живахну народну игру у шест осмина такта и уз музичку пратњу, нарочито на Сицилији и у Калабрији. Ова игра названа је по граду Таренту.

АУТОГРАФИ

Аутограф је грчка реч и означава спис који је извесно лице својеручно написало или својеручан и оригиналан потпис. Аутографи истакнутих личности чувани су од давнина као ретке драгоцености у библиотекама и архивама. Они су за филологе и дипломате имали доказну снагу. Од средине 18 века реч аутограф означава рукописе историских личности, научника, књижевника, филмских уметника, спортских рекордера итд. Од тог времена страсти скупљачи аутографа не брину се толико за садржину, колико за исправност потписа.

Збирке аутографа постојале су и у Старом веку. Њихово скупљање појавило се као пасија крајем 16 века, и то најпре у Француској, где је прву већу збирку аутографа имао Ломени д'Бријен, секретар краља Анрија IV. Француски скупљачи аутографа сабирали су углавном историске документе, мемоаре, извештаје посланика, као и писма знаменитих људи, нарочито научника. Народна библиотека у Паризу набављала је све занимљивије збирке аутографа, због богатства историског материјала који су они садржавали. Пасија за скупљањем аутографа прешла је из Француске у Englesku, у другој половини 18 века у Немачку, а после и у друге земље.

Кад се повећао број скупљача аутографа, онда су неки од њих дошли на идеју да њима тргују. Прва јавна продаја аутографа била је 1801

године, на којој је продавана збирка која је припала Ришелеу. Од 1820 године овакве продаје су све чешће. Године 1822 у Паризу се појавио и каталог аутографа. Цена рукописа била је јако променљива. Она је зависила од њихове реткости, садржаја и величине, затим да ли је рукопис објављиван, итд. Придавана је велика важност и томе да ли је аутор написао сав рукопис, или га је само потписао, да ли на рукопису има место, датум и печат, да ли је добро очуван итд. Ако су били у питању аутори који су писали разним језицима, онда је било од велике важности за цену рукописа и то којим је језиком написан тај рукопис. Разуме се да је с повећањем интересовања за аутографе и порастом њихове цене дошло до појаве фалсификата, јер су многи тежили да на лак начин добу до новца. Због тога су стучњаци увек пажљиво испитивали факсимиле, било да су на биографским делима, или су издати у посебним збиркама. Од 16 до 18 века аутографи се називају и књиге сложене и штампане под надзором самог аутора.

многа увиђавни, па вас опоминем да се не шалите с мном. Ако ми не одговорите на неколико мојих питања, онда сте испевали своју песму.

Притом његове очи зверски блеснуше. Кукаст нос постаде још кукастији, дајући његовом лицу израз птице грабљивце. Није ми било нимало лако на души, али сам се постарао да скупим сву храброст и да му смело погледам у очи.

— Шта хоћете од мене? — упитах га. — Пустите ми руку!

— Руку не пуштам. А то што хоћу, разговараћемо. Јесу ли нашли Engleskovo благо?

Ја нисам спустио свој поглед пред његовом, иако ме је он оштро гледао, и одговорих са чуђењем:

— Овако благо ви то говорите?

То је разбеснело дон-Мигуела.

— Немојте мислити да ме можете преварити! — викао је он. — Како благо? Па оно ради кога сте и допутовали из ваше медвеђе земље, ђаво нека је носи! Или ви, можда, мислите да ја из неког задовољства три године дежурам по овом камену и слушавам сваки корак становника насеобине Дел Венадо? Понављам ти, деране, не шали се са мном! Ја сам и већу штенад давио својим рукама.

— Охо! Видим да ви нисте

бећи насиљу... Зато ви, наддам се, нећете оклевати да ме добровољно посетите...

У мени је ускипело негодовање. На то ме је гонио љубазан Шпањолчево говор.

— Тако, ви сте разбојник! — повикао сам, — старајући се да у то унесем што више презира и одвратности.

Обрве Шпањолчеве се покреташе.

— Зашто разбојник? Ја сам

частан есперадо, витез успеха. Дон-Мигуела Ечегераја нико не може оптужити ма и за један непоштен поступак... Али, доста о томе! Надам се да ви не мислите да сам вас само задовољства ради подигао са стене?

Разуме се да сам био далеко од сличне помисли и одговорно сам на ово погледом пуним негодовања. Разбојник се осмехну.

— Охо! Видим да ви нисте

Јунаци са „АВБАТРОСА“

РОМАН ОД Е. КОРМА

разбојник не лута планином у залуд. Међутим, покушавао сам да у себи угушим страх, па рекох што сам могао мирније:

— Страшно сте ме уплашили, дон-Мигуел! Хвала вам на пажњи, али, молим вас, пустите ми руку.

Шпањолац није ни покушао да ми испуни молбу.

— Причекајте, младићу. Боље је да седнемо овде и проговоримо неку.

Он се спусти на камен, па привуче и мене.

— Ево удобног седишта за вас, млади кабалеро! Карамбал! Како сам данас сребан!

Вечерње сенке навлачиле су се на планину. Провалије и клаци постали су љубичасти, а нашу зараван обавио је сумрак. Морао сам се потчинити насиљу. Шпањолац ми је могао сломити руку при најмањем мом противљењу.

— Ја сам вам пријатељ, младићу, — смењех се поче дон-Мигуел, — и надам се да ми нећете одрећи једну малу услугу...

— Пре свега, реците ми, — прекинух га ја, — да нисте негде видели матроза Бена?

Шпањолац се добродушно насмеја.

— Карамба! Сигурно да сам га видео. Немојте се узнемиравати, вашем пријатељу неће се догодити ништа рђаво. Он је код мене у гостиима и сада се налази у друштву мојих људи, дивних момака.

Ове речи дон-Мигуела учиниле су да ми све постане јасно.

— Тако, ви... ви сте га заробили! — изустих ја, — па и мене...

— Но, зашто причати тако непријатне ствари! — огрнући плашт одговорио је разбојник. — Зашто заробио? Ја сам просто одвео у госте свог сјајног друга. Истина, морао сам при-

— Бене! — позвах га о-чајно.

Провалија ми врати мој глас. Учини ми се као да се чује стењање оздо и срце ми се стеже од бола. Загледао сам свако испупчење на стени, али нисам приметити ма шта што би ми показало траг којим је мој друг нишчезао.

Од насеобине се поново зачу пуцањ. Ја нисам могао дати гласа од себе, па сам продужио да гледам беспомоћно у дубину, као да је Беново тело игла која се могла сакрити између црвених цветова бршљана и мака који су доле расли.

Одједном ме нечије снажне руке дохватише и подигоше са стене на којој сам лежао.

— Бене, то си ти! — повиках одушевљено, извијајући се да бих га видео. Али, тек што угледах огромни шешир, који нарасте испред мога лица, осетих да малаксадом и реч ми засташе у грлу; налазио сам се у рукама дон-Мигуела Ечегераја...

— Ја сам, млади кабалеро! — рече он смењех се и спусти ме на стазицу. — Опростите што сам вас дигао са стене, али то је врло опасно гледати у провалију. Могла вас је ухватити вртоглавица.

И он се насмеја, а онда лаким покретом руке извуче ми пиштољ из појаса.

— То вам иначе није потребно... Него, како сте, пријатељу мој? Јутрос сам отпутовао и не опростивши се с вама.

С муком сам долазио к себи. Појава дон-Мигуела потпуно ме је збунила. Сетно сам се речи старог Цима и остих да

Једна стара битка

У нашој прошлости мир је увек био релативно кратког века. Ратовало се доста и због спољних непријатеља, и због унутрашњих сукоба између феудалаца. Али, из тих давно прођујалих времена забележене су само четири велике битке. Прва се одиграла код Бара 1042 године, друга код Велбузда 1330, трећа на Марици 1371 и четврта на Косову 1389 године. Од те четири битке прва је најмање, а последња највише позната.

Почетком 11 века, Византија је за време владе цара Василија II успела да покори све балканске земље. Али, после његове смрти, 1025 године, моћ Византије почиње да опада, а у исто време почињу да се дику буне у покореним земљама. Прву је диго зетски кнез Војислав, 1035 године. Његов устанак није успео и он је одведен као талац у Цариград, одакле је побегао, 1036 године, и успео да завлада Дукљом, Травунијом и Захумљем. О тим и доцнијим догађајима написана је једна хроника, у којој поред прича има и историјске истине.

Изгледа да је непосредан повод борбама био бродолом једне византијске лађе, која је 1040 године настрадала на Дукљанском Приморју. Војислав је покупио сав новац и све

друго што је на лађи било. Кад су Византинци затражили да им врати новац, Војислав није хтео ни да одговори, па је због тога дошло и до рата.

Византијска војска састојала се од коњаника и пешака. У свом походу она је продрла све до зетске равнице. Становништво у долинама војска је пљачкала и убијала, али у планинама то није могла. Ту их је дочекивао Војислав са својом војском и задавао им ударац за ударцем.

Чим је Војислав сазнао за овај поход Византинаца, команду над једним делом војске поверио је четворици својих синова, а над другим је узео он са петим сином, Радославом. Радослав је, према хроничи, био веома храбар и у једном јуришу продро је у сам византијски логор, где је убио њиховог вођу. Византијска војска нагла је у бекство, али су је успут нападали Војислављеви синови и десетковали је. Међутим, Византинци нису клонули, већ су се прибравили и поново навалили на Војислава. До одлучујућег сукоба дошло је код Бара, 1042 године.

Пре саме борбе Војислав је узео двојицу синова са собом, а тројици је наредио да с мањим одредима, који су поред оружја имали трубе и добоше, оду у планине и зају Византинцима с леђа.

— Ја ћу навалити на непријатеља у пола ноћи, — рекао им је он. — Чим чујете наше трубе и добоше, почните и ви да трубите и да ударате у добоше. Движете што већу ларму и постепено сизајте с планина према византијском логору, да они помисле да нас има више.

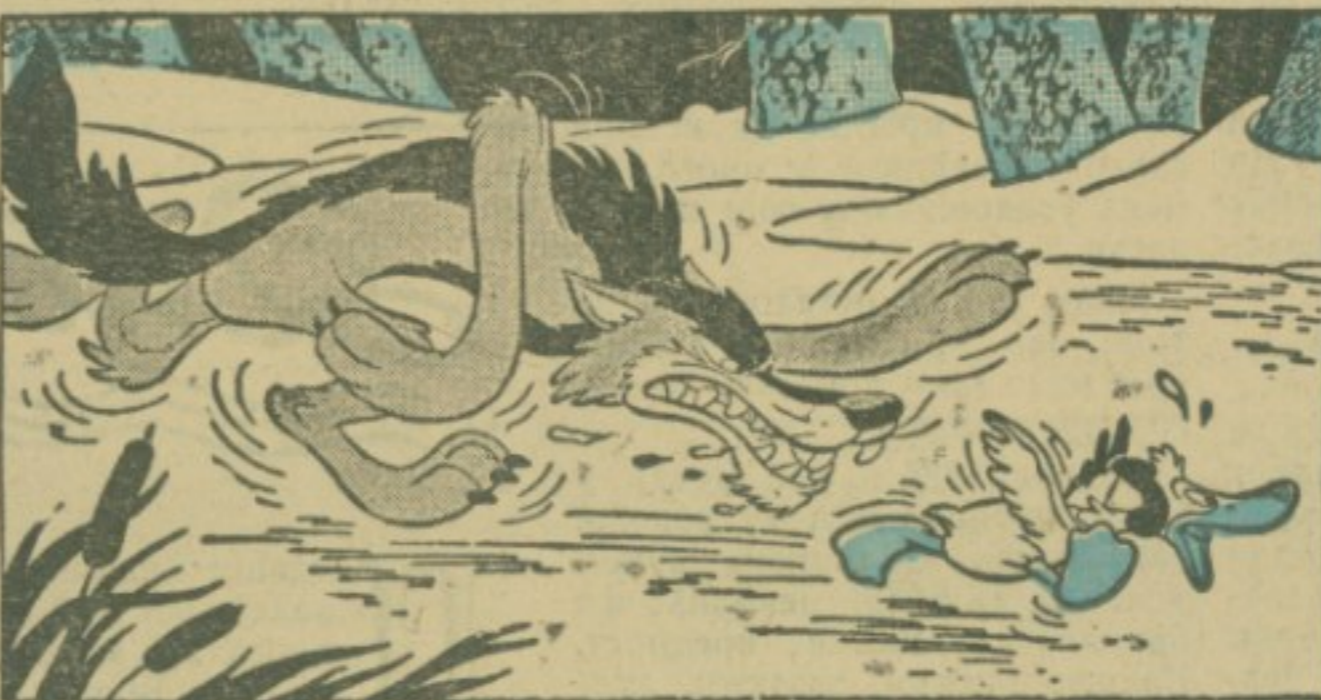
У тренутку кад је напад почео, у византијском логору појавио се један Војислављев пријатељ и стао да шири гласове да су Византинци опкољени са свих страна и да им спаса нема. Али, они се на то нису обазирали. Војислав је у првом налету побрио све непријатељске претстраже, а затим још силније ударно на саму главнину. Међу Византинцима настала је забуна. Трубе и добоши његових синова одјекивали су са свих страна. Византинци су сада помислили да су заиста опкољени, па их је узхватио силан страх. Ту забуну повећала је још и ноћ, која је била веома тамна. Пред саму зору нападали су се још више појачали, те су Византинци почели да беже. Ову њихову забуну Војислав је искористио и послао своје одреде да их успут нападају.

Ето, тако се завршила битка код Бара, после које византијска војска више није узнемиравала Дукљу.

НАРОДНЕ УМТВОРИНЕ

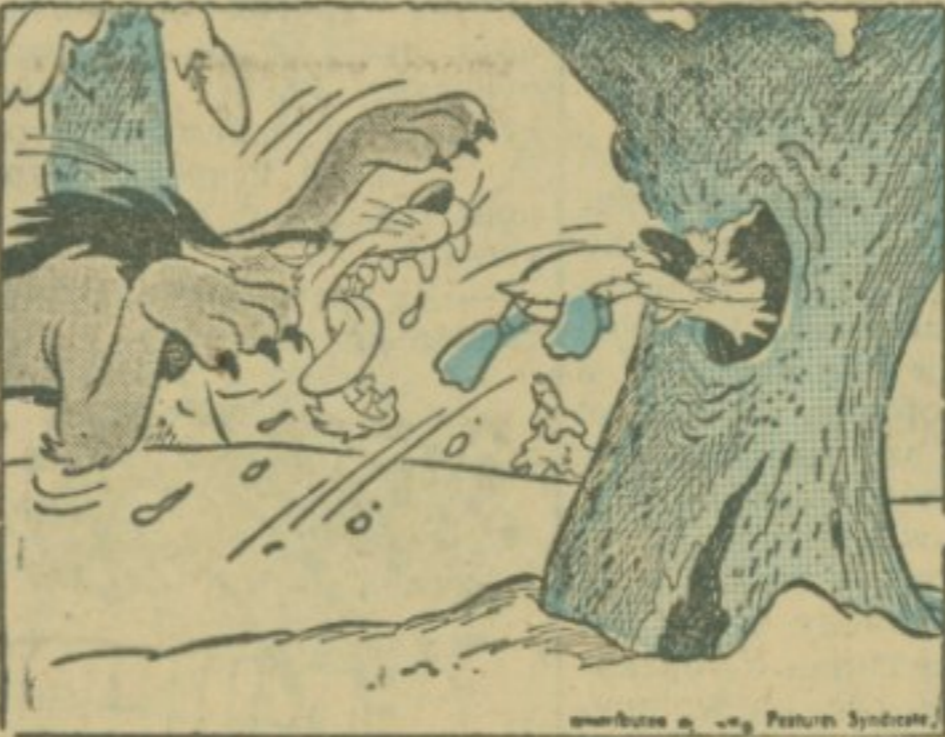
Другарство и пријатељство, слога и неслога

- Боље без новца него без пријатеља.
- Боље и кисео пријатељ него слабак непријатељ.
- Бољи је договор него поговор.
- Боље је у суседству непријатељ него у туђини брат.
- Више ваља добар друг него волова цели плуг.
- Гради кућу у сваком месту. (Значи: постајај се да у сваком месту стечеш пријатеља).
- Дрво се на дрво наслања, а човек на човека.
- Здружене пчеле мед носе. И мрав дружбу хоће.
- Једна рука мртвој другу.
- Ко се с мудрим дружи, тај се не потужи. (Значи: ко се с умним састаје и сам уман постаје).
- Несложна браћа, пропадла кућа.
- Поштем друг, најбољи пријатељ.
- Пријатељ се у невољи познаје као злато у вагри.
- Рачваст кодац у земљу не да.

АЛИ СОЊА НЕ УМЕ ДА СЕ ПЕЊЕ НА ДРВО! ОНА СВОМ СНАГОМ ТРЧИ ПРЕМА БАРИ, ЗАБОРАВИВШИ ДА ЈЕ БАРА ЗАМЕЂЕНА. КЛИЗАЈУЌИ СЕ, ВУК ЈЕ ГОНИ...

ДОК ЈЕ ЊЕНА ТРИ, СМРТНО УПЛАШЕНА, ДРУГА ГЛЕДАЈУ С ДРВЕТА. ОЧАЈНА ПЛОВКА УЧИНИЛА ЈЕ ПОСЛЕДЊИ ПОКУШАЈ...

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Колика биљке „попију“ воде и како се боре против суше?

Биљкама је потребно много воде да би се одржале. То знају и они који држе цвеће у саксијама или вазама. По мишљењу стручњака, једна стабљика сунцокрета или кукуруза „попије“ од 200 до 300 литара воде. У току лета сваки хектар засејан пшеницом испари толико воде да би се то земљиште могло прекрити воденим слојем дебелим 30 до 40 сантиметара.

Биљка не може опстати ни без ваздуха и сунца. У густој сенци она се протеже увис и вене, а у потпуној тами сасвим угине. Зато и држимо цвеће у прозорима, јер би оно у дубини собе угинуло услед недостатка светлости. Светлост је потребна биљкама због процеса исхране. Најважнија храна је гас угљендиоксид, који се налази у малим количинама у ваздуху. Зелено лишће, у коме се налазе зрна са зеленом материјом, хлорофилом, „гута“ угљендиоксид. Уствари, хлорофил упија светлост и искоришћава је за прерађивање угљендиоксида и хранљивих сокова из земље у шећер, скроб и маст. Само свеж и сочан лист може стварати по-

требну храну. Код лишћа које је почело да се суши или је потпуно увело, тај рад престаје.

Пред биљком стоји веома тежак задатак. Она мора да изложи своје лишће топлим сун-

чевим зрацима, али и да се бори да се лишће не прегрје и не осуши. У овоме јој знатно помаже корен, који непрекидно црпи воду из земље и даје је лишћу. Ова вода замењује ону која се испарила и тако се

лист одржава увек у влажном стању. Кад корен не би стално додавао воду лишћу, оно би се брзо осушило, као рубље на свом, сунчаном дану. Познато је како се брзо осуши покошена трава, јер је пресецањем стабљике изгубила везу са земљом.

Али, биљке немају увек довољно воде, па ћемо овде навећи примере како се оне боре против свог великог непријатеља — суше.

Људи су одавно запазили да је, на пример, просо веома отпорно према суши и да добро успева чак и за време веома сушних година. Ево како се оно брани. Кад се земљиште под њим сасуши, просо се, слично другим биљкама, приклони земљи и увије своје лишће у облик трубе. Тада даје утисак да вене. Али, то привремено венене прође без приметне штете. Довољно је да падне и најмања киша па да се оно опорави и обнови растење, као да суше није било. Друкчије је са пшеницом, која после суше дуго болује, а не може лако да се опорави ни после добрих киша, те је њен принос знатно смањен. Бели лук је још отпорнији према суши него просо.

Осим тога, просо и бели лук троше веома економично влагу из земље. Да би сакупила

један килограм суве биљне масе, пшеница мора да утроши 400 до 500 литара воде. У сувом поднебљу или за време суше ова потрошња је много већа, а мања је кад су кишовита лета или ако расте у влажном поднебљу. Међутим, просо и бели лук за један килограм суве биљне масе утроше свега 250 до 350 литара воде. Због тога је гајење ових биљака у сушним областима веома корисно.

ШТА ЈЕ СУКАРИЛ И ЗА ШТО СЕ ОН УПОТРЕБЉАВА?

Сукарил је синтетички суд-фамид, који је тридесет пута слађи од шећера, не оставља горак укус као сахарин и нема никаквих рђавих последица. Он је погодан за гојазне људе, пошто даје мали број калорија. Употребљава се при изради воћних сокова, ушећереног воћа, џемова и многих других слаткиша.

ФАБУЛА

Фабула означава басне, приче у којима се приказују догађаји чији су јунаци животиње које мисле, раде, говоре и понашају се као људи, обично са циљем да поуче или исмеју мање и слабости људи. Као писци оваквих прича чувени су: Езол, Лафонтен, Лесинг, Крилов, Достоевскиј, Обраловић и други. Знатим реч фабула значи измишљотину, бајку, лаж, итд. Поред тога, њоме се означава предмет, садржина: драме, епа, приче итд.

Трчка о ЈЕДНОМ ПРИБИЛИЦИ

Векovima је човек искоришћавао воду као извор енергије. И у најдањој доба постојали су воденични точкови. У свима земљама света од памтивека раде воденице, мељући пшеницу и кукуруз.

Има разних врста воденичних точкова, али је од свих најбољи Пелтонов, на коме се заснива савремена водена турбина. По иницијативи налази се читав ред двоструких удубљења. Вода излази из једне цеви и, ударајући снажно у средину удубљења, окреће точак великом брзином. Овај тип воденичног точака има велика предности над ранијима, јер искоришћава 87 одсто водене снаге.

Пелтонови точкови употребљавају се за покретање динамомашина. Точак који има само један метар у пречнику и

на који вода пада с висине од 168 метара може да замени парну машину од 200 коњских снага. То је огромна енергија, нарочито кад се узме у обзир да је таквом точку довољно свега 27 литара воде у минути. Ни на који други начин не може се са овом водом произвести оваква снага.

Историја проналаска Пелтоновог точака права је прича. За овај проналасак може да се захвали — једној крави. Једног топлог летњег дана 1860 године, неки конач злата у Невади испирао је песак, да би из њега извадио драгоценни метал. Био је наместо дугачку цев, као што су вагронске, да би добио притисак воде потребан за испирање златоносног шљуњака. Како се вода налазила на приличној висини, млаз је из

славине избијао великом снагом.

Док је рудар био запослен око испирања злата, пришла је његова крава, коју је држао ради млека, да се напије воде. Рудар се поплашио да ће му крава преврнути корита у којима је испирао злато и окренуо је цев према животињи, да би је отерао. Пуким случајем, водени млаз погодио је краву у ноздрве и окренуо јој главу унутраг. Рудар је одмах запазно колико је снага воденог млаза и кроз главу му је синула дивна мисао. Решио се да направи воденични точак са судовима у облику крављих ноздрва, уверен да ће он радити много боље од свих дотадашњих точкова.

Рудар није губио време. Одмах је точак од кода наместо на једну осовину, тако да се могао слободно окретати, а по иницијативи привезао неколико празних кутија од конзерви. Кад је све то било готово, пустио је на кутије млаз воде из своје цеви. Точак се окретао великом брзином докле год је водени млаз ударао у кутије.

На тај начин рудар се уверио да је његова идеја добра. Иако није престао да испира злато, посвећивао је много времена усавршавању свог проналаска.

Ипак, све је остало само на томе, јер се неколико година није нико заинтересовао за његов проналасак.

Године 1885, оде рудар у Сан Франциско и ту изложи свој точак. С тешком муком успео је да убеди неколико фабриканата у његову вредност. Калифорнским златним рудницама била је потребна једина покретна снага, која се врло лако могла остварити овим точком. Једва су прихватили његов предлог. У прису-

ству великог броја рудара, пуштен је точак у рад. Сви су сумњали у њега, па их је успех утолико више изненадио.

Већ тим првим приказивањем проналасак је пробио лед. Позван је по имену проналазача — Пелтонов точак, јер се рудар звао Лестер Пелтон. Наједном, са свих страна почеле су да стижу поруџбине.

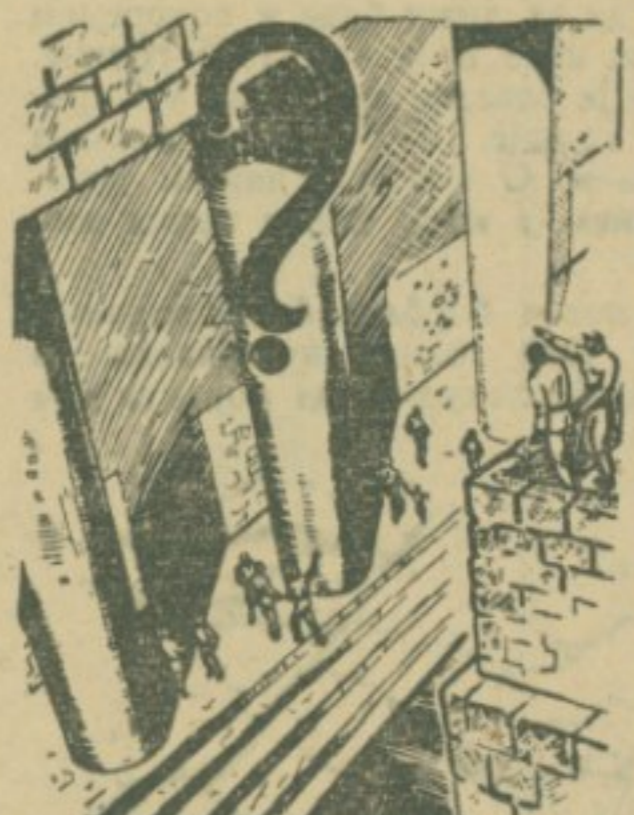
На модерном Пелтоновом точку унутрашња површина удубљења је углачана, да би се избегло трење, а лопатиче имају облик крављих ноздрва. Кад млаз удари у оштру ивицу која дели удубљења, искоришћује се 98 одсто водене енергије. Вода која излази из цеви није више млаз, него прави чврсти водени стуб. Млаз који има у пречнику 7,5 сантиметара, а тече под притиском од 36 килограма на квадратни сантиметар, не може се пресећи ни устану померити чак ни највећом полугом.

Пелтонови точкови израђују се у разним величинама. Направљени су од најбољег челика, да би могли да издрже велике брзине и велик притисак воде. Код неких употребљава се водени млаз који има притисак од 60 килограма на квадратни сантиметар.

Проналасак Пелтоновог точака био је од огромног значаја за модерну технику и индустрију.

ПОСЛЕ НЕКОЛИКО ВЕКОВА...

Седам метара високи гвоzdени стубови претстављају не само знаменитост индиског града Делхија, већ и тајну коју су многи научници узалудно покушавали да реше. Иако подигнути још у петом веку, ти стубови и данас изгледају као нови. Време их нимало није о-

штетило и на њима се не може наћи ни најмањи траг рђе. Стручњаци за гвоzdену индустрију долазили су из свих

крајева света, али нису могли да објасне ову чудну отпорност према оксидацији. Зато су приче о вештини старих индиских ливача постајале све фантастичније.

Пре неколико година дошао је у Делхи један енглески инжењер, коме је Истраживачки институт за гвоzdе и челик ставио у задатак да, без обзира на време и трошкове, испита постојаност делхиских стубова. Јер, решење те тајне значило би потпуно преобрајање индустрије гвоzdа и челика. Као и сви његови претходници и Енглези је прво покушао да хемиским анализама утврди састав гвоzdа од кога су стубови начињени. Истовремено, он је предузео још један опит, од кога није много очекивао. Наиме, поставио је у близини стубова велике шипке од гвоzdа, челика, цинка и разних других метала. И решење се указало само од себе. Иако су пролазили месеци, а затим и године, ни на једној од њих није се појавило ни најмање рђе. Значи, не вештина старих ливача, већ климатски услови узрок су овој необичној имуности према рђи.

Дивљи ПРИЈАТЕЉИ

Почивши Вилијам Хорнедеј, истраживач и директор зоолошког врта „Бронкс“ у Њујорк Ситију, ретина која је једном: „Никад нисам наишао ни на једну животињу која није била вољна и спремна да се спријатељи с човеком“. Његово мишљење потврђују приче и доживљаји многих других истраживача, који су у срцу Африке, у дунглама Јужне Америке, у сушним пределима Аустралије, склапали искрена и трајна пријатељства с дивљим животињама.

— За време мог осамнаестогодишњег боравка у Белги-

дрво као три уплашена мајмуна. Нисам био вешт као они, а тада нисам ни знао какве све опасности може да крије дунгла, те сам остао на месту на коме сам се затекао. Но, овога пута опрезност мојих пратилаца била је излишна. Из густог шипража изишао је један млад буфало, по својој прилици тек дошао на свет, и упутио се право к мени. Нисам се осећао нимало пријатно, очекујући да ће за њим наићи и његова мајка. Али, буфалчић је био сам. Умиљато, као какво штене, стао је да се чеше о моје ноге и да љушка око мене. Кад смо пошли натраг у логор, он је ка-

ховог насеља стално врзма велики леопард, који коље њихове овце и козе, молећи ме да их ослободим беде. Већ после неколико дана успео ми је да убијем леопарда. Тек кад је животиња била мртва, видео сам да је то женка која је недавно добила младе. Знао сам да и они морају бити негде у близини, па сам пустио да прође један дан да би, терани главу, сами одали своје скровиште. Кад сам се суртрадан вратио на то место, из једне јазбине у стени чуло се тужно завјање.

Од два млада леопарда које сам нашао у јазбини један је уминуо после десет дана. Други, кога смо назвали „Пегавко“, остао је уз нас све док није толико одрастао да више нисмо могли, и поред најбоље воље, да задовољимо његов све већи апетит. Никад нисам познавао приврженијег створа од „Пегавка“. Ишао је свуда за мном као пас, мазно се као мачка и изводио несталне лаке као какво дете. Више од свега волео је да се са мном игра „жмурке“. Док би он ћутао сакривен у каквом жбуњу, ја бих обилазио око њега и звао га, претварајући се да га не видим. Тада би он, једним еластичним скоком и уз дивље режање, скочио на моја рамена, где би пуштао неке грлене звуке — знак највећег задовољства.

Тешко смо се растали од „Пегавка“ кад је „кренуо“ у свој нови дом: најближи зоолошки врт. После осамнаест месеци отишли смо први пут да га посетимо. Док смо ишли према његовом кавезу, чувар нам се жалио да још нико није успео да се спријатељи „с тим дивљим леопардом“.

— Пегавко! — тихо га је позвала моја жена. Кад је чувар, на моје наваљивање, отворио кавез, Пегавко је потрчао према њој, скочио, ставио јој шапе на рамена и дуго остао тако у њеном наручју.

ском Конгу, — прича истраживач Робинсон, — склопио сам многобројна пријатељства с неким од најопаснијих афричких животиња. Један од тих мојих пријатеља био је и велики, црни афрички буфало, иначе веома подмукла и осветољубива животиња. Једног јутра, излазећи из густе дунгле, чуо сам неко тужно, потмуло мукање. Моја три пратиоца-домороца зарежбали су одмах уз најближе

скао за мном све док су га његове нејакне ноге могле носити. Најзад, посустао је и легао на земљу, тужно мучући. Тада смо га ја и моји пратиоци понели. Одгајили смо га помоћу млека у праху. Његова приврженост људима остала је иста као што је била првог дана. Још чудније пријатељство склопили смо моја жена и ја с „Пегавком“. Једном су домороци јавили да се око њи-

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Шта су апалузе?

Пре доласка Шпанаца у Америку, староседеоци Новог Света нису знали за коње. Природно је да су они, видећи кодиком је то корисна животиња, жажелели да је и сами имају.

Индијанско племе „Пробушени носеви“, које је живело дуж реке Палузе, хватало је залутале коње Шпанаца. Одабирајући и укрштајући, они су успели да одгаје коње који су по својој издржљивости и лепоти били далеко изнад коња

ла од шара којима су Црвенокошци красили своја лица и одела за време борби. Тачкасти коњи, специјалитет „Пробушених носева“, добили су по реци Палузи име „апалузе“.

НАЛИВ-ПЕРО ЗА ЛЕПЉЕЊЕ

Практичност налив-пера произвођачи покушавају да искористе за још нешто, а не само за писање. Тако се у последње време појавило налив-перо испуњено лепком. Да би се два листа спојила, довољно је повући њима једну црту. Лепак се тренутно суши и спаја листове.

ЦЕПНИ РАДИОТЕЛЕФОН

Данас је већ могућно да неко буде позван телефоном чак и на улици, преко једног цепног апарата који је увек приправан да прими вест. Ова новина већ је уведена у свим већим градовима САД. Кад телефонски претплатник није код куће, онда ступа у дејство нарочита радио-станица, чији је домет око 50 километара. Пошто се окрене тражећи број, цепни примач почиње да звони и претплатник стави апарат на уво. Тада га станица веже с позивачем и он може да обави разговор.

Нова еластична материја

Политен, који припада породици пластичних материја, по мишљењу стручњака биће оно што је данас каучук или целулоид, јер је од њих и лакши и отпорнији. Он се већ употребљава за израду разних алатки, несаломљивих боца и друге амбалаже. Пошто је добар електрични изолатор, наћи ће широку примену и код радара и телевизије. У очекивању његове све шире примене, у Француској је недавно подигнута велика фабрика политена.

РАЗНОБОЈНЕ СОЛИ ХРОМА

Вероватно нисте знали да сребрнати метал хром, којим се превлаче многи метални предмети да не би рђали, гради соли најразличитијих боја. Тако је натријум хромат жут као лимун, натријум бихромат је наранџаст, хроми-хлорид с водом зелен је као трава, док је без ње ружичаст, хромил хлорид црвен је као крв, док је раствор хромије стипце, зависно од осветљења, љубичаст или црвен.

Није узалуд томе металу дао име по грчкој речи „хрома“, што значи боја.

ПОДВОДНЕ ЦРПКЕ

Недавно су усавршене подводне црпке с мотором који се такође налази испод водене површине. Поред других особина, оне се одликују и тиме што им се мотор никад сувине не загрева, јер га расхлађује околна вода.

осталих индијанских племена. Нарочито су обраћали пажњу на коње чија је светла длака била ишарана тамним тачкама, тако да су потсећали на жирафе. У време док су индијанска племена ратовала с белим људима, а и између себе, ти коњи били су на високој цени, и то због тога што њихова „тачкаста“ длака није одудара-

ТАЈНА ТЕТКА-ЉУБИНЕ ШКОЛЕ

ШТА УЧИНИ СРЕТО!
ПОТПУНО СИ ЛУД!
ШТА ЋЕ НА ТО, БОЖЕ,
РЕЋИ СЛАВНИ СУД.

И-ЈУ! ШТА ЈЕ
С ВАМА,
ТОШО,
КУКУ МЕНЕ.

ТОШО ВАМ ЈЕ
СМАКО
ПАРЕ ОД
ХАЗЕНЕ

ОВАЈ ЧОВЕК ЛАЖЕ,
ЈА САМ НЕВИН
ЗНАЈТЕ!
ДАЈТЕ МИ ДА
БРАНИМ
УКАЉАНУ
ЧАСТ

МОЛИМ САМО МАЛО
СТРПЉЕЊА ИМАЈТЕ
СВЕ ДОКАЗЕ
ЛЕПО ИЗНЕЋУ—
У СЛАСТ...
ВИДИТЕЛ' ТО ЗВОНО
И ЦИПЕЛЕ ДВЕ.

Упитан недавно шта сматра за највеће чудо природе, један и-стакнути дански метеоролог одговорио је без размишљања: Голфску струју. Огроман значај ове океанске топле реке откривен је тек у последње време, после

ширини. Жетве у северној Европи, а нарочито у Немачкој, Холандији, Белгији и Енглеској, биле би врло мршаве и не би могле да иххране ни десети део становништва ових земаља. Голфску струју открио је 1513 године шпански морепловац Понце де Леон. По повратку с једног путовања у Америку, он је причао о некаквој топлој струји дуж обала Флориде, која је толико јака

значај који има Голфска струја. Али, тек последња проучавања и премеравања показала су да ни најмелија машта није била у стању да замисли диновске размере ове океанске реке и њено благотворно дејство.

Голфска струја настаје из топлих екваторијалних морских струја које од афричких обала јужно од Гинејског Залива теку на запад до избочине јужноамеричког континента и леме се код рта Сан Рока. Већина од њих тече даље на северозапад, па кроз Карипско Море и јужно од Антида улазе у Мексикански Залив. Прилив ових струја толико је јак да је ниво воде у Мексиканском Заливу за читавих деветнаест сантиметара виши од нивоа Атлантског Океана.

На изласку из Мексиканског Залива топле струје се пробијају кроз флоридски теснац, чија ширина износи свега 80 километара, и теку даље на север, дуж обале, под именом

Флоридске струје. Оне образују диновску реку, чије се ивице у мору јасно распознају. Атлантска вода је зеленкаста, док вода струје има боју индига. Њена брзина у овој области износи шест километара на час, док се матица често креће брзином и од десет километара. Температура струје на изласку из залива износи 26 до 27 Целзијусових степени, док је атлантска вода око 6 степени хладнија. Количина воде коју струја уноси у океан заиста је фантастична. Израчунато је да се сваког се кунда улије у Атлантис око 24 милиона кубних метара топле воде, што је 22 пута више од количине воде која за исто време протече кроз све реке света заједно.

Што одмиче даље, Флоридска струја се све више шири, а брзина јој се смањује. Кад падне на свега четири километра на час, струја достиже ширину од 400 километара и дубину од око 500 метара. Занимљиво је да се вода струје уопште не меша са околном. Док атлантска вода нагло постаје све хладнија што се иде даље на север, вода флоридске струје сваких 10 степени географске ширине губи свега један степен топлоте. На основу ове појаве физичари су поставили закон о немешању слоја воде, који гласи: „Кад се воде различите температуре и степена сланоће које се додирују налазе у великим маса-

ма, оне се међусобно не мешају“. Код рта Хатераса, око 500 километара јужно од Њујорка, струја се одваја од обале и тече на североисток у правцу Нове Земље. Од тога места и настаје Голфска струја у правом смислу речи. Њена брзина износи сада свега два километра на час, али зато њена ширина јужно од Нове Земље достиже 1.000 километара. Температура на површини износи 20 степени, што је за читавих 10 степени више од температуре околне воде. То нарочито важи за западну ивицу Голфске струје, која се тако оштро издваја од атлантске воде да је код крме једног брода дугачког сто метара забележена температура за 12 степени виша од температуре на његовом прапцу који је већ био изашао из струје.

Западно од Нове Земље Голфска струја престаје да постоји као једна јасно одређена и самостална топла струја. Она се ту рачва у више грана. Најјужнија пролази поред Азорских Острва и заплуљује обале Шпаније, Енглеске и Француске, док један њен део пролази кроз Гибралтар и улива се у Средоземно Море. Најсевернија грана иде према Арктику, рачвајући се у две нове гране, од којих једна заплуљује обале Исланда и враћа се на југ, а друга продирује ка Скандинавији и загрева обале Норвешке све до

Шпицберга. При уласку у норвешке воде њена температура износи осам степени. Ту она ослобађа сав преостали део своје топлоте, преображавајући тиме климу Северне Европе. Код Шпицберга Голфска струја најзад престаје да постоји, јер је већ расхлађена до једног степена испод нуле.

Колика је снага Голфске струје види се најбоље по томе што за код Шпицберга њена читаво стабла махагонича са Антида, која су превалила пут од преко 10.000 километара. Она носи са собом и део један животињски свет који не постоји у географским ширинама кроз које пролази. Почев од ситних планктона, она носи на север све до Нове Земље, масе разноврсних риба, које представљају главно богатство овог дела света. Бакарлар је највећа благодет коју рибарима носи Голфска струја. Тун, који такође живи искључиво у топлим морима, понет топлим струјом иде више хиљада километара на север. Осетљивије рибе из тропских мора у току путовања утичу, дајући обилну храну осталим животињама које борава у царству Голфске струје. На тај начин, Голфска струја не само да мења климу крајева поред којих пролази, већ утиче и на биљни и животињски свет у мору, који још није довољно испитан и све више привлачи пажњу биолога целог света.

брижљивих проучавања њеног постанка, кретања и рачвања, њеног односа према околним водама, температуре и брзине. Многи метеоролози верују да баш захваљујући најновијим сазнањима о Голфској струји није далеко дан кад ће далекорочна предвиђања о атмосферским приликама и клими у Европи бити сасвим прецизна и поуздана.

Данас се зна да само благодарећи Голфској струји постоји живот у Скандинавији. Без ње Норвешка, Шведска, Финска и део Данске били би под дебелим слојем леда, слично Гренланду. У тим областима кретале би се поларне животиње, а температура се готово никад не би пела изнад нуле. Голфска струја чини да северна Норвешка има у јануару за читавих 25 степени вишу температуру него други крајеви исте географске ширине, а најсевернија лука на свету, Хамерфест, никад није заледена. Цео европски континент треба да захвали Голфској струји за своју благу климу, густу насељеност и висок ступањ културе. Кад би Француска и Енглеска биле лишене топлоте коју она доноси, имале би климу као Канада. Велика француска лука Брест била би под ледом више месеци у години, слично америчким лукама на одговарајућој

да бродови не могу да се крећу супротно њеном току, чак ни при најповољнијем ветру. Многи поморци који су доцније одлазили у Нови Свет ради пљачке његових богатстава користили су се Голфском струјом за лакше и брже кретање својих бродова. Међутим сви су они чували своја сазнања о њој као највећу тајну, тако да све до краја XVIII века Голфска струја није била уобичајена ни у једну поморску географску карту. Многи озбиљни научници сматрали су приче о њеном постојању као обичну фантазију. Тек је поморско супарништво између насељеника у Северној Америци и британских колонизатора отворило очи европским морепловцима, који су са чуђењем примећивали да Американци на путу за Енглеску проводе читаве две недеље мање него они.

После успешног рата за ослобођење, Американци су, за слугом Бенџамина Франклина, објавили прву географску карту Голфске струје, која је позната под именом „Франклинова карта“. До краја XIX века цео свет је увидео огроман

сликарка Ен Патнем провела је осам година у унутрашњости Белгиског Конга, где је њен муж, антрополог по занимању, проучавао живот Пигмеја. Њихова кућа и мала болница, коју је, по завршетку осмомесечног курса за проучавање тропских болести, Патрик Патнем основао, налазиле су се у самом „географском средишту“ Африке. У земљи пунгли, Пигмеја и дивљих животиња, где се депота и ужас стално смењују, имала је Ен Патнем доживљаје који се тешко заборављају. Један од њих је и њено познанство са страшним афричким мравима, који, тражећи храну, цео живот проведу у непрекидном маршу.

Чак и најкрволочније афричке животиње, — прича она, — не воде да се сретну са човеком. Ако по мирису осете да су наишле на човеков траг, оне бесно зареже и — удаљују се. Али, то није случај са афричким мравима-путницима. Гоњени незаситом глађу, крећу се ти месождери као каква глечерска река, уништавајући све живо на свом путу.

После четири месеца боравка у Епулу, већ сам добро познавала мраве-путнике и склањада им се с пута. Једне ноћи, догодило се то почетком априла, нисам у томе потпуно успела. У крвету, наслонена на уздигнут јастук, седела сам те ноћи и писала. Тако сам и задремала. Поред крвета лежало је мој мали пас, док је у другом крају собе, у једном кавезу, дремуцао млад шимпанзо кога ми је муж био поконио. Не знам шта ме је пробудило, тек ја сам наједном чула неко шушкање на таваници. Погледала сам тамо и видела како се један скорпион одлепио од ње, пао на под и журно пошао према вратима. Ускоро су с таванице стали да падају и други инсекти и да беже из собе. Пас, који је дотле мирно лежало, почео је да завија, а шимпанзо ужасно да кричи.

У том тренутку залупао је на моја врата један од домородаца, вичући престрашено: „Бежите из куће! Долазе мрави!“

Доживљај у СРЦУ АФРИКЕ

Мрави-путници! Није се смело ни тренутак оклевати. Звиждук позвак свог пса и журно напустих кућу. У светлости буктиња виделе су се силуете домородаца који су из куће износили храну.

Мрави су се кретали брже но што сам ја замисљала. Чело мравље поворке већ је било стигло до предњег зида куће кад се сетих да сам оставила малог шимпанза закључаног у кавезу. Падоме ми на ум речи једног Пигмеја: „Они униште све на што наиђу и пред њима не може да умакне нико ко не уме да трчи или да лети!“ Потрчех према кући.

— Врати се! Врати се! — чула сам уплашене повике.

„Један Пигмеј је први приметно приближавања мрва, — рече ми мој муж, који је већ био завршио „евакуацију“ нашег малог зоолошког врта. — Сад су већ стигли до врата.“

Мада сам их се бојала и гадала, остала сам да гледам њихово наступање. Река мрва, широка преко један метар, кретала се право према кући. Крај јој се није могао сагледати.

— Зар не бисмо могли да запалимо ватру и да им њоме препречимо пут? — запитах мужа.

— Немамо за то времена. Поред тога, они би само променили правац и можда би се упутили према болници. А то би било много горе.

Улетех кроз отворена врата и притрчех кавезу. Шимпанзо је кричао високом, уплашеним гласом и тресао бамбусове шипке на свом затвору. Проклињала сам вештину афричког дрводеље који је начинио тако добре затвараче на кавезу. У тренутку кад сам подишла прву скаквицу, осетих ујед. Изгледало ми је као да је неки стрелац промашио своју

мету и погодио моју ногу. Врх снух од бола кад ме и други мрав уједе, овога пута више колена. Страх ми је дао нову снагу и ја једним трзајем извадих врата на кавезу, зграбих мајмуну и истрчех напоље.

Чула сам иза себе непријатан шум који су стварали мрави преплаћујући кућу. Нисам више могла да их гледам. Отишла сам у свратиште поред болнице. Андре, наш Пигмеј-кувар, извештавао ме је о кретању мрва. Тврдио ми је да они неће нанети никакву штету у кући, јер је из ње сва храна на време склоњена. „То је чак и срећа, — додаде човекљак, — Они ће уништити све инсекте у кући.“

Пуна два часа „царовали“ су мрави у нашем дому. Кад сам се идућег јутра приближила кући, у први мах нисам могла да откријем ништа што би ме потсетило на ужасан призор од прошле ноћи. Тек касније приметила сам да нигде не видим птице, које су обично летеле по врту ловећи инсекте: мрави нису оставили ништа.

Најзад сам прикупила хрбост и ушла у кућу. Очекивала сам да ћу у њој затећи дармар. Али, од нерета није било ни помена. Дуго сам тумарала по кући пре него што сам открила једина два „сведока“ на језде. Једна шоља која је до врха била пуна палминог уља била је сад сасвим празна и сува као да ју је неко избрисао крпом, а горњи део једне пигмејске маске, начињен од леопардове коже, био је поједен. Иначе, ни по чему другом не би се могло приметити да су хорде мрва прошле кроз кућу, претражиле сваки њен кутак и завлачиле се у све ормане и фијоке.

Године су прошле откако су мрави били преплавили нашу кућу, али ја се и сад често будим ознојена и уплашена, јер сањам како река мрва прелази преко мог тела.

Афричке животиње изумру

Према статистичким подацима које су прикупили дански стручњаци, животињске врсте на крајњем северу постепено изумру. Неке од њих, као што су: гренландски ирвас, бели кит и неколико врста фока, нестају углавном услед климатских промена. Томе знатно доприносе и људи. Чак и Ескимии имају данас прецизне пушке и моторне чамце, а некад неприступачни крајеви Арктика сада су, захваљујући авијацији, мно го мање удаљени.

ТО ЈЕ ЛАЖНА НОГА ГОСПОДИНА ТОШЕ ЊОМЕ ЈЕ МИСЛИО ДА НАС ЗБУНИ СВЕ. СМИШЉЕНО ЈЕ БИЛО ПРИЗНАЈЕМ — НЕ ЛОШЕ...

ОВЕ ГЛУПОСТИ САМО, БЛЕБЕТАЊА ПРАЗНА! ОВЕ ТО НИЈЕ ДОКАЗ! НИШТА ТО НЕ ПАЛИ.

А ЈА ИПАК МИСЛИМ — НЕ ГИНЕ ТИ КАЗНА, ЈЕР ДОКАЗ ЈЕ ОВДЕ: СВЕ МОНЕТА РАЗНА САВ НОВАЦ ХАЗЕНЕ, НИ ДОЛАР НЕ ПАЛИ.

Међу Шоко и Куна-Индијанцима

Пер Хест, познати норвешки истраживач, посветио је свој живот проучавању туђана и — Индијанаца. За место својих проучавања изабрао је обе Америке, залеђене области Севера и Југа и неистпане дунгле тропских крајева. Он је, потпуно сам, продрио дубоко у прашуму настањену примитивним индијанским племенима, мада је владало опште мишљење да су људодерска. Но, истраживач се убрзо уверио да је то мирољубив свет, који се повукао у дивљину пред окупним белим освајачима. Научник је описао своје доживљаје у веома занимљивој књизи, која је под насловом „Туђани и Индијанци“ недавно објављена у Паризу.

На свега неколико километара од Панамског Канала живе примитивна племена о којима се готово ништа не зна. То су потомци људи над којима су некад шпански освајачи извршили страховит покољ. У то време Индијанци у Панами искористишавали су руднике злата, вадећи из њих племенити метал, од кога су правили прекрасне наките. То је био мамац коме бели људи нису могли одолети. Богата индијанска насеља савијена су са земљом, већина становништва побујана, а оно мало преживелих нашло је склониште у непроходним шумама, у које Шпанци нису смели залазити. Напуштене руднике ускоро је прекрило бујно тропско растиње, а о богатству ових крајева остала је само легенда.

Али, нису сва племена наша прибижиште у прашуми. Куна-Индијанци пошлаци су даље, до саме морске обале, и пребацили се на мала острва недалеко од ње, на којима њихови потомци и данас живе. Они се баве риболовом и земљорадњом, избегавајући сваки додир с белцима, који су им остали у мучном сећању.

Пер Хест спустио се међу ово племе малим авионом. Поглавица насеља на острву Агангу дочекао га је најпре веома хладно. „Зашто си дошао? — упитао га је строго. — Зар не знаш да ниједан странац не може да остане у племену Куна?“

Научник није знао језик Куна-Индијанаца. Питање које му је поставио поглавица првео је један од припадника племена који је научио нешто мало енглески на једном америчком броду. Преко њега Норвежанин је објаснио поглавици да није дошао ни с каквим злим намерама, већ само да испита њихове обичаје и да забележи музику која им је остала од предака. Показао му је притом магнетофонску справу за бележење гласа, покушавајући да му протума-чи њену намену.

— Онда можеш остати међу нама, — рекао је поглавица. — Што се тиче твоје машине, није потребно да ми ишта објашњаваш. Наш бог Олокупилеле има исту такву. Захваљујући њој, он сазнаје сваку реч коју изговоре људи док живе на земљи. На другом свету поново ћемо слушати све те своје речи. Од тога да ли смо говорили истину или не, зависи какав ће нам се живот тамо одредити.

Истраживачу је одмах постало јасно да је дошао у мирољубиво племе, за које убиство човека претставља велики грех. Он се слободно кретао по селу, улазио у куће и помоћу свог „тумача“ разговарао с људима. Нарочито је био изненађен чистоћом која је владала у скромним колибама од бамбусове трске. Људи су га љубазно примали и без устручавања причали о свом животу, обичајима и веровању. Ту је научник забележио и предање о потоцу који су преживели само један човек и жена, спасивши на својој барци од свих животињских врста по један пар.

Куна-Индијанци воле да се купају и то чине по три-четири пута на дан, Захваљујући

томе што су се настанили на острвима, остали су поштеђени од напада комарца из дунгле, јер је ветар с пучине стално враћао њихове ројеве ка обали. На тај начин су они избегли многим болестима које се шире на континенту. Сујеверни, као и већина примитивних људи, они су веровали у моћ надрилекара, који лече биљкама и враџинама.

Ово је био само један део посла који је стајао пред норвешким научником. Он је имао да испита и унутрашњост дунгле, у којој су се, према причању, скривала опасна, троведна племена. Упркос томе, он је решио да посети Шоко-Индијанце, који су живели у средњим неистпанитих шума у области Даријен.

— Њихова је земља, — вели Хест, — једна непроходна прашума, потпуно одвојена од сваког додира с цивилизацијом. Могло се кретати једино дуж речица, малих и кривудастих, које су пресецале читаву област. Једном од њих најзад сам успео да на малом чамцу дођем до насеља племена Шоко. Рекли су ми да су ти људи ловци на људске главе.

Велико је било научничково изненађење кад је видео да су то мирољубиви људи. Један који је натуцао помало енглески понудио му је да га одведе поглавици племена. Сутрадан је истраживач стигао у мало село, чији су га станов-

ници прилично нерадо примили. Тамо је видео како мушкарци и жене глачају и боје кожу убијених животиња неким биљним плодовима, од чега се она просто блистала. Неки су шарали своју сопствену кожу, тако да су личили на страшила. Мушкарци су имали светле кругове по рукама и ногама, док су жене носиле на кожи „украсе“ у виду орхидеја и другог цвећа. Златан накит уопште није видео. Вероватно су га били сакрили из предострожности.

Бигуа, поглавица Шоко-Индијанаца, брзо се спријатељио са истраживачем, па се и расположење становништва према њему одмах променило. Дочекивали су га пријатељски, љубазно се смејући његовим речима, које нису разумевали.

ОД БОШЕ МИСЛИМ да је ВУЛКАН

Позната је осетљивост човечијег чула мириса према извесним хемикалијама. Тако, на пример, код неких органских једињења и милионити део грама изазива непријатан надражај. С таквим једињењем догодило се недавно занимљив случај.

У хемиском институту Универзитета у Стокхолму, у једној стакленој боци, налазила се мала количина етил-меркаптана. Иако је боца била добро затворена, по целом институту ширио се одвратан мирис на сумпор и трудеж. Кад више нису могли то да подносе, хемичари су дали боцу једном служитељу и рекли му да је однесе на неко удаљено место ван града и да је тамо закопа.

Човек је морао да иде пешице, јер није смео ни помислити да уђе у неко превозно

— И овде је владала примерна чистоћа, — пише Пер Хест. — Подове у кућама жене перу водом у којој се претходно кувало неко биље. Тај раствор веома ефикасно уништава инсекте. Муве нас уопште нису узнемиравале, а ни било који други инсекти. Куће Шоко-племена уствари немају зидова. Оне се састоје од дебелих кочева побијених у земљу, преко којих је пребачен кров од бананиног лишћа. У једном углу, по поду направљеном од уздужно поређаних дасака, насуту је мало земље, на којој се одржава ватра.

Пер Хест је међу Индијанцима научио да прави и чувене отровне стреле, о којима је толико пута слушао у Панами. Шоко-Индијанци употребљавају две врсте стрела и обе задају смртоносне ране. Занимљиво је да се они већ више столећа служе овим својим опасним оружјем само кад лови дивљац.

Пре но што се вратио из постојбине ових црвенокожаца, Пер Хест је снимио филм, у коме је приказао њихов живот и обичаје.

средство, због великог смрада. Но, њему се брзо досади да иде с тако непријатним „сапутником“ и, прелазећи преко једног моста, баца боцицу у Меларско Језеро, које се налази у близини града.

Идућих дана настала је права узбуна. Читав град био је преплављен непријатним мирисима, за које нико није знао одакле потичу. Помисљало се чак и на то да је негде пропратио сумпорни вулкан.

Разјашњење је после неколико дана дао јадни служитељ. Кад је боца пала у воду, мора да се разбила или отворила. Како је етил-меркаптан масно уље, оно је испливало и раширило се по површини језера. Из језера отиче река, која пролази кроз сам град, па је тако мирис овог хемиског једињења доспео у ноздрве свих грађана Стокхолма.

ВЕРОВАТИ

АКРОБАТА ПАМЂЕЊА
Будно Гвиди, студент права из Падове, у Италији, имао је невероватно

ред тога што је најкраћа — дуга је свега 120 метара — она има и најкраће име: „Д“.

ДРВО ИСКЛИЈАЛО У БОНБОЊЕРИ
Поцефа Рид из Денвера, у Колораду, купила је за рођендан свом сину једну велику бонбоњеру. Кад је отворила бонбоњеру да би малишану дала једну таблу чоколаде с лешником, видела је да је један лешник проклијао и да мало бледо стабло нове биљке већ има два листића.

УНИШТЕНО БЛАГО
У храму Махабалесхвар, у индиском граду Гокарну, налази се један идол коме се, сваких шездесет година, приносе жртве у би-

памђење. Једном је пуних шест часова слушао док је један од његових пријатеља читао листу на којој је било 36.000 неповезаних речи, а затим их је све до једне изговорио истим редом, не погрешивши ниједанпут.

„КЛАСИЧНА“ ПОРОДИЦА

Године 1938 умро је осам десетогодишњи Енглез Маркус Брутус Хубл. За његовим ковчегом ишла су два његова сина: Маркус Кајус Корнелијус и Брутус Цезар. Трећи син, који је у то време био ван Енглеске, зове се Маркус Аурелијус Хиполитус.

РЕКА — ДВОСТРУКА РЕКОРДЕРКА

Кроз насеље Делејк, у америчкој савезној држави Орегон, тече најкраћа река

на свету. Та река двострука је рекордерка. Јер, по-

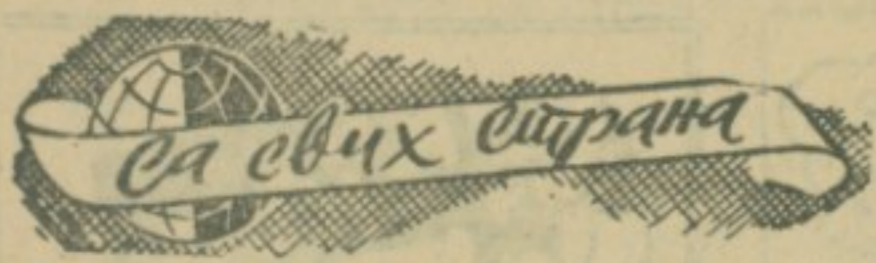
серима и рубинима, чија се вредност пење на неколико милиона динара. Фанатични верници прво истуцају драгуље које донесу, па затим прах закопају у земљу испред идолових ногу.

НАПРАВИО 100.000 ЛУЛА А НИКАД НИЈЕ ПУШИО

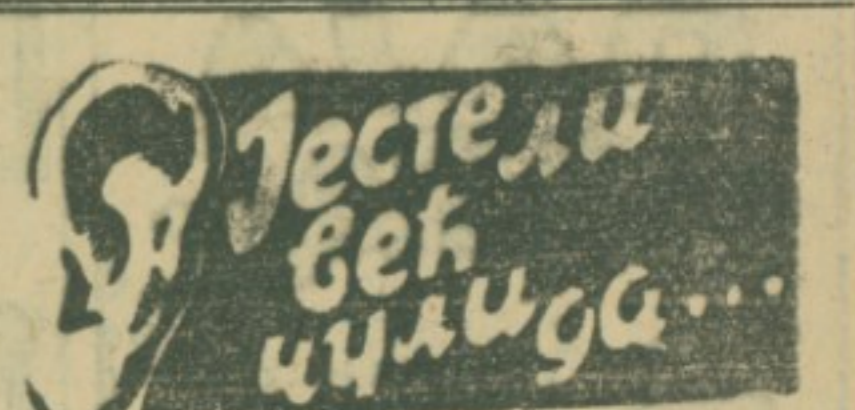
У Колумбусу, у америчкој савезној држави Охајо, живи Морис Маркус, један од најстаријих и најбољих мајстора за ручно прављење лула. Иако је досад направио преко 100.000 лула, овај стари мајстор никад у животу није пушио.

НАСТАВИЋЕ СЕ

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ОТКРИВЕН ЦЕНТАР ЗА ОСЕЋАЊА У МОЗГУ

Доктори Делгадо, Милер и Роберто, професори Јелског универзитета у Њу Хевену (САД), открили су досад непознат центар за осећања у мозгу. То је она тачка у мозгу која муњевито проузрокује страх ако неко упери на нас револвер или дресне у мраку. У току опита лекари су стављали пацијента да лежи мирно на кревету у мрачној соби. Кад се одговарајуће место на лобањи изложи изненадном дејству електричне струје, код пацијента чија је машта у напетом стању јавља се осећање као да је огроман лав са разјареним чељустима наслезу на њега. Центар за осећања је средиште свих врста болова, али и пријатних физичких и душевних осећања. Он се налази на доњем делу мозга и може да се надражи електричним пражњењем у хипокампулу или бојном језгру таламуса. Благодарношћу овом значајном открићу, дресери су са успехом почели да уче животиње разноврсним навикама и вештинама помоћу електричних стимулација центра за осећања у мозгу. Тако је приликом једног експеримента мачка научила да се плаши беле кутије у којој се налази храна и која јој је раније била најмилија. С друге стране, она је заволела приукутију које се раније плашила и радо је скакала на њу. После три недеље мачка се још плашила беле кутије. Дресери су успели помоћу исте методе да за кратко време науче мачке и псе који су гладни да савлађују свој апетит и да не нагрну на храну која није за њих.

БЕОТУК

Беоук је име једног староседелачког племена које је живело на Њуфаундленду, где га је потисло племе Алгонкина. По доласку Европљана у ове крајеве, Беоуци су истребљени. Око 1820 године било их је још живих и на њих је наишао туриста Кормак, који је с великим напорима прешао острво од запада на исток и успео да први прикупи податке потребне за истраживање ове области. Европски пионири у овим крајевима прогонили су Беоуке, а нису их волели ни Ескимци, који су надирали из северног Лабрадора. Због тих напада остаци Беоука пожукују се у унутрашњост острва. Године 1825 Енглези су послали једну експедицију да би пронашла те остатке и сачувала их. Али, у томе није успела. Поред једног језера наишла је на остатке одела од коже, разбијене чунове, гробове и расуте људске кости. Последњи остатак тога племена била је једна жена коју су пронашли трапери 1823 године и довели је са собом. Умрла је 1829 године као служавка у једној приватној кући. Језик Беоука доста се разликовао од других језика северноамеричких Индијанаца. Они су правили чамце од коже.

ХИЉАДУ ГОДИНА БЕЗ КВАРА

Недавно је у Британији израђена једна справа која даје знак за забукну у случају пожара. Она ради помоћу радиоактивног извора, тако да ће бити исправна преко хиљаду година. Справа је велика као обична електрична сијалица и дејствује по принципу да алфа-делфин које испушта радиоактивни извор апсорбују и најмању количину дима. Упљивање дима доводи до мале промене у електричној струји, која затим ставља у покрет нарочиту преносну цев која оперише алармним уређајем. Сваки детектор оперише у кругу од педесет квадратних километара. Жиче сваког детектора воде до централног електричног система који може да снабде струјом 500 детектора одједанпут.

ЧЕКИЋ-РЕВОЛВЕР

Просечан радник не може лако да забије ексер у челични зид. Заправо, то и није његов посао. Но, иако је то тешко, ипак се може савршити брзо и једноставно помоћу једне електричне алатке — такозваног чекића-револвера. Ова справа избацује један мали метал-ћорак, који може једним јединим ударцем да забије куку или ексер два сантиметра дубоко у челични зид, односно плочу. Помоћу ове справе могу се забити велики ексери у бетон до дубине од 7,5 сантиметара.

„СТО“ ПОСЛОВА ОДЈЕДАНПУТ

Нова шиваћа машина већ је конструисана и ускоро ће се појавити у продаји. Она је снабдевана са четрнаест плоча, помоћу којих може аутоматски да шије: разне врсте шавова, црпака бодове и два шавова одједанпут о две врсте конца и две игле у које је уденут конач супротних боја, да везе и да пришива мустре од гајтана, обрубљује ивице, крпи чарапе, а може чак и дугмета да пришива. Довољно је да се повуче једна полуга па да машина пређе са обичног шивења на компликоване бодове и вез. Један покрет полуге у супротном правцу оспособљава машину да шије и натрашке.

ЉУДИ УГРОЖАВАЈУ ЗДРАВЉЕ ЖИВОТИЊА У ЗООЛОШКИМ БАШТАМА

Посетиоци зоолошких вртова не знају да су звери у њима мање отпорне према болестима од људи и да они претстављају сваког тренутка велику опасност за звери. Тако су мајмуни раних врста неопорни према туберкулози. Утврђено је да многи мајмуни који дођу здрави из природе убрзо оболевају и црквају од те болести, па их због тога по доласку у зоолошке вртове вакцинишу. На тигрове, лавове и пантере посетиоци преносе болест панлеукопенију, која код људи није опасна, а код дивљих звери из рода мачака често проузрокује смрт. И наше звери: курјаци, хијене, шакали и лисице осетљиве су према разним болестима, па и њих вакцинишу. Начин исхране животиња у зоолошким баштама веома је важан, јер добро храњене животиње знатно су отпорније према болестима.

ПРВА ЛОКОМОТИВА И АУТОМОБИЛ У ЗАГРЕБУ

Прва локомотива појавила се у Загребу 9 септембра 1862 године. Она је стигла из Зиданог Моста. Три недеље доцније пуштена је у саобраћај пруга Загреб—Сисак, а 1865 почела је да се гради пруга Загреб—Ријека. Први аутомобил прошао је улицама Загреба 1901 године. Аутобуси и такси-аутомобили појавили су се у Загребу 1910 године.

НАЈМАЊА СИЈАЛИЦА НА СВЕТУ

Најмања електрична сијалица, која је само нешто мало већа од чиоде, намењена је извесним уређајима који се стављају у ваздушне ракете. Но, предвиђа се да ће она бити од велике користи и у медицини, као и при лабораториском раду, кад је простор за смештај извора светлости сувише мали. Њен пречник је трипут мањи од пречника сијалице која се ставља у бронхоскоп и друге направе за испитивање унутрашњости човечијег организма. Сијалица је дугачка 25 милиметара, и садржи веома малу количину неона и две електроде које носе кончић дуг један милиметар.

КОНЗЕРВИСАЊЕ СТАКЛОМ

Стакло је давно познато по својој отпорности. Не рђа, не трули и на њега немају никако дејство разне киселине и алкалије. Недостатак му је у томе што је крто, па се може моделирати само на високој температури. Зато се већ дуги низ година тражи нека провидна материја слична стаклу која би била у стању да на ефикасан начин штити метале, гипс, дрво, цемент итд. После дуготрајног испитивања, у Француској је пуштено у продају „течно синтетичко стакло“, које одговара свим овим условима, а усто је прилично јевтино. То је уствари једно једињење винилина. Њиме се могу, обичном чет-

ком, облагати сви предмети, да би на тај начин остали сачувани од труљења и рђања.

ГУМА КОЈА СЕ НЕ МОЖЕ ИЗГУБИТИ

Врло је чест случај да дактилографкиња у канцеларији прекида рад и на све стране тражи гуму да нешто избрише. Захваљујући једном проналаску, то се више неће догађати. Наиме, метални део у средини гуме направљен је од магнета, који се „залепи“ за машину и не пада с ње. Чак и машине израђене од лаких алуминијумових легура могу имати мали комад лима на коме би се држала гума. Кад се гума истроши, метални намагнетисани део може се преместити на другу.

ИНВАЗИЈА РОБОТА

Свакога дана појављују се у индустрији нови аутомати, који замењују човека на све већем броју радних места, а нарочито на прецизним радовима где је потребна велика пажња. У Француској је направљена сала једна машина за контролисање рада бушилице, без обзира на то колика је ширина и дебелина саме рупе. Машина је толико осетљива да контролише рад у стоти део милиметра. Руковање њом веома је просто и не захтева никакву стручност.

ШТЕТНО ДЕЈСТВО КИСЕОНИКА

Познато је да се пре времена рођеној деци даје кисеоник да би им се помогло да се одрже. Овај се начин примењује готово у свим болницама у САД. Међутим, један амерички лекар утврдио је да ово може штетно да утиче на деци вид, а понекад да доведе и до слепила, чак и у случајевима кад се кисеоник даје веома кратко време, само прве недеље живота новорођенчета. Зато он препоручује да се кисеоник деци даје само онда кад је то неопходно потребно.

ШТА СВЕ ЗНАЧИ РЕЧ СКАЛА?

Скала је латинска реч и ево шта значи: 1) лествице, стубе, мердевине. 2) У музичком смислу то је низ од шест узастопних тонова између основног тона и октаве. Дакле, седам ступњева између октаве и основног тона. 3) У физикалном смислу реч скала означава на степену подељену лествицу код барометра и сличних инструмената. 4) Реч скала значи променљиву вредност осигурање робе за време трајања осигурања, подела на степену, мерило, размер, итд.

АПАРАТ ЗА ПОДВОДНА ТЕЛЕВИЗИСКА СНИМАЊА

У Америци је конструисан нов апарат за подводна телевизијска снимања. Он ће бити од велике користи у првом реду за рибарску индустрију и научна испитивања. Засад су њиме вршене пробе до на 30 метара испод воде, али се претпоставља да ће бити могуће снимање на још већим дубинама. Камера има и погонски уређај, којим се рукује изнад водене површине.

ВЕРАН ПАС

Оданост једног пса своје господару, иначе ученику, спаса је живот тридесеторици ђака и њиховом наставнику у малом италијанском граду Тераму. Свакога дана пас је долазио пред школу да сачека свога господара. Једном је веома дуго чекао, али се он није појавио. Нису се чули ни гласови ђака из зграде. Пас се узнемирио и ухватио је једног пролазника зубима за капут, повукао га и одвео до врата учионице. Пролазника је ово зачудило, те је пошао за псом и отворио врата. Имао је шта да види: и наставник и ученици били су већ малаксали од тровања угљен-моноксидом. Тако је верни пас спасао живот свом господару, његовим друговима и наставнику.

...имена Ибар, Тара, Лаб, Шар, келтског су порекла. На планини Тари постојао је, како мисле неки историчари, култ келтског бога Таре. Изгледа да су се у нашим крајевима Келти бавили рударством.

...пераја морског пса сматрају се у Кини за нарочиту поспластичу. Кинези од њих справљају супу. Они верују да од те супе човек добија снагу и животну енергију.

...и Ескимци имају неку врсту сладоледа, који справљају од уља туљана, која ирваса и бојица сличних планинским јагодама. Ескимци свој сладолед справљају на тај начин што прво помешају све ове састојке, дуго их муте, па затим готову посласницу пусте да се мало смрзне.

...стари Египћани називали су своју земљу Кемит, што значи „Црна земља“, на супрот пустињи коју су звали Доскрит, што значи „Црвена земља“.

...четири пута. Тек пет пут, 1841 године, био је изабран.

...све до краја 18 века племићи и богаташи у западној Европи носили су за време великих хладноћа такозване јабуке-грејалице. То су биле шупље кугле, облика јабуке, израђене од каквог скупоценног метала, које су се могле отварати на једној страни. У њих се стављало ма-

међу себе разликују по величини, изгледу и облику рогава.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

У једном потезу

На слици 1 имате квадрат подељен на 64 квадратина.

Сл. 1

Лађа на путу

Из вароши А у варош В и обратно полази сваког дана у дванаест часова по једна лађа. Путовање од А до В траје тачно седам дана. Колико ће лађа срести на свом путу лађа која пође из вароши А док не стигне у варош В? (Одговор: четрнаест, јер она стигне у В у трећу ноћ њеног поласка на пут).

Цифре и кругови

На слици видите седам мањих кругова поређаних по периферији великог централног круга. На саставу свака два мања круга, образовано је по једно заједничко поље. Сва ова поља, као и центри кругова, означени су неком цифром или знаком X. Задат-

Кегла у кругу

Осам или десет играча образују круг, држећи се за руке, око једне кегле или цилиндра од јаког картона, високог 40 до 50 сантиметара, који се налази у средишту круга. На знак за почетак, сви играчи почну да трче у круг, држећи се за руке и вукући или гурајући један

Осморица за столом

Осам пријатеља се једном састају на заједничкој вечерњи. То им се толико свидело да су се решили да сваког дана заједно вечерају, и то све док буду имали могућности да се свако вече другачије разместе око стола. Шта мислите: да ли ће они пријатељи моћи да изведу своју замисао и колико ће им времена бити за то потребно?

Резултат по нуџбини

111
333
555
777
999

Задатак се састоји у томе да се саберу горњи бројеви, али тако да збир износи 1.111. Да бисте баш тај збир добијли, треба да од свих бројева изоставите поједине цифре, изузев од последњег

Водоравно:

1) иницијали дубровачког сликара с почетка 18 века; 2) један златњак; 3) највеће острво Малејског Архипелага; 4) град у Финској; 5) стара мера за тежину; 6) врста морске рибе; 7) слово грчке азбуке; 8) иницијали правака београдске опере; 9) дршка на виолини; 10) област у северној Африци; 11) лева притока Драве; 12) дубровачки песник из 18 века; 13) нота; 14) узвик; 15) свеза; 16) орган чуда вида; 17) град у Чехословачкој где је био заточен гроф Ђорђе Вранковић; 18) личност из једне Шекспирове драме; 19) мушко име; 20) народни певач код старих Келта и Гала; 21) иницијали чувеног немачког бактериолога.

Усправно:

1) једна планета; 2) варварски народ који је предводио Атила; 3) половина; 4) војводство у југоисточној Енглеској; 5) енглески филозоф (1661—1726); 6) кривина; 7) група певача; 8) врста атмосферског талога; 9) шибле; 10) град у Швајцарској; 11) врста глинне; 12) име чувеног народног јунака, војничког вође хустиста; 13) врста малог медведа; 14) личност из романа „Сага о Форсайтима“; 15) град у Пољској; 16) и један и други; 17) острвце у Јадранском Мору; 18) најбољи баџач коња на свету; 19) прва жртва ваздухопловства (по митологији); 20) област у Енглеској.

Водоравно:

1) иницијали дубровачког сликара с почетка 18 века; 2) један златњак; 3) највеће острво Малејског Архипелага; 4) град у Финској; 5) стара мера за тежину; 6) врста морске рибе; 7) слово грчке азбуке; 8) иницијали правака београдске опере; 9) дршка на виолини; 10) област у северној Африци; 11) лева притока Драве; 12) дубровачки песник из 18 века; 13) нота; 14) узвик; 15) свеза; 16) орган чуда вида; 17) град у Чехословачкој где је био заточен гроф Ђорђе Вранковић; 18) личност из једне Шекспирове драме; 19) мушко име; 20) народни певач код старих Келта и Гала; 21) иницијали чувеног немачког бактериолога.

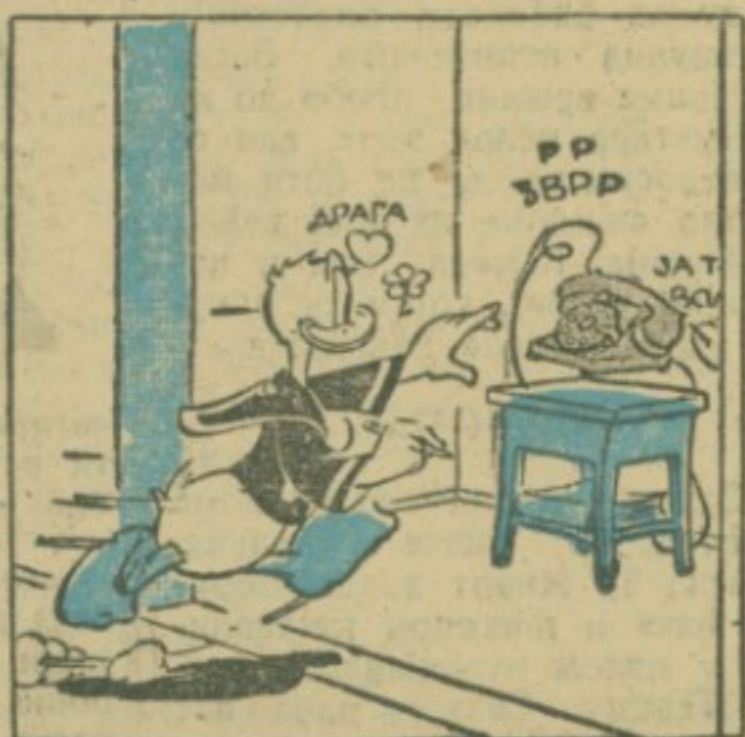
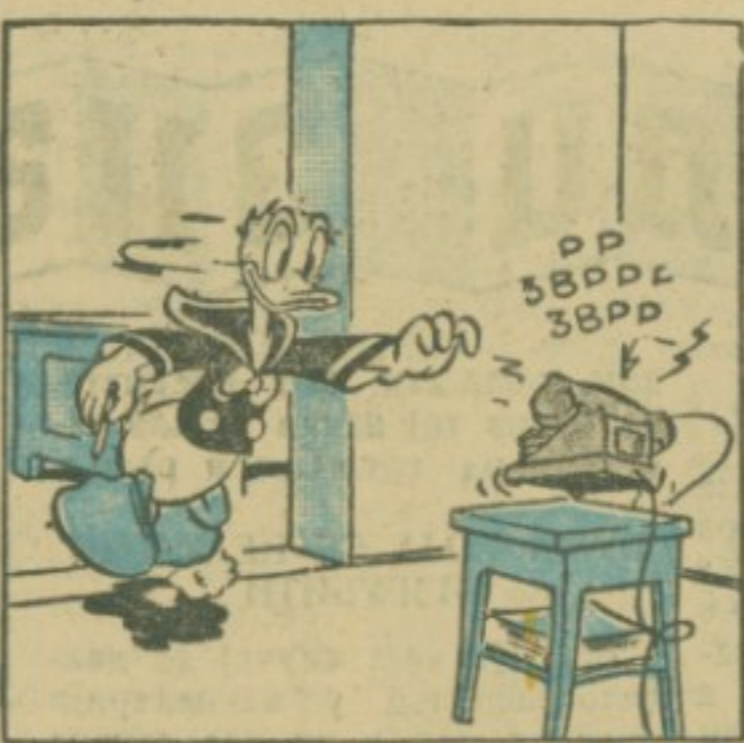
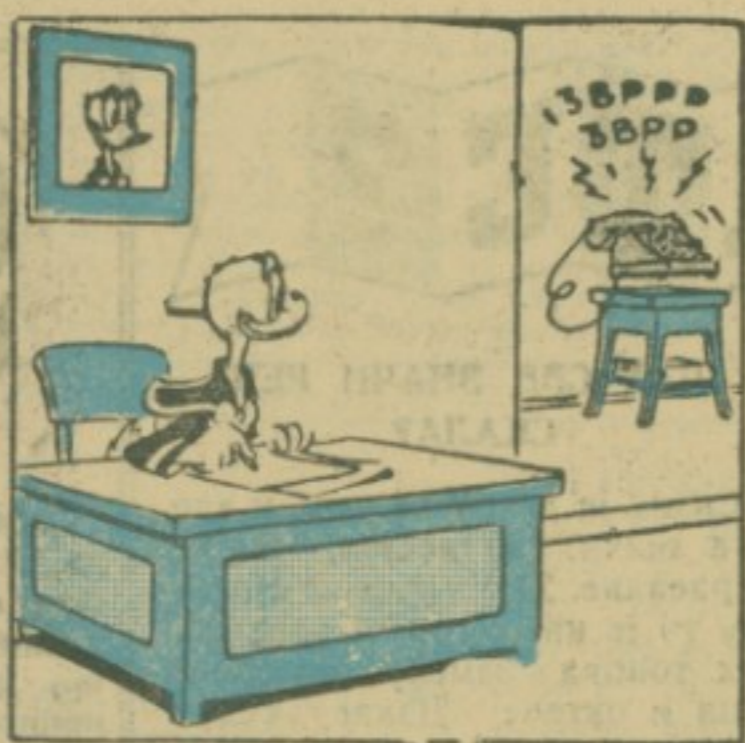
Усправно:

1) једна планета; 2) варварски народ који је предводио Атила; 3) половина; 4) војводство у југоисточној Енглеској; 5) енглески филозоф (1661—1726); 6) кривина; 7) група певача; 8) врста атмосферског талога; 9) шибле; 10) град у Швајцарској; 11) врста глинне; 12) име чувеног народног јунака, војничког вође хустиста; 13) врста малог медведа; 14) личност из романа „Сага о Форсайтима“; 15) град у Пољској; 16) и један и други; 17) острвце у Јадранском Мору; 18) најбољи баџач коња на свету; 19) прва жртва ваздухопловства (по митологији); 20) област у Енглеској.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ја; 2) румо; 3) феникс; 4) сек; 5) лед; 6) Ила; 7) Мало; 8) др; 9) Ахен; 10) Авињон; 11) Елам; 12) Отокар; 13) грес; 14) ес; 15) дара; 16) аба; 17) ето; 18) лур; 19) индек; 20) Ипка; 21) ес.

Усправно: 1) јун; 2) Ани; 3) река; 4) Оклахома; 5) „Федра“; 6) селен; 7) „Сид“; 8) Дон; 9) мањак; 10) ветерани; 11) Илона; 12) орати; 13) ребус; 14) где; 15) Сар; 16) алка; 17) дно; 18) екс.

Ква Ква!
Трета Поја Пајак

ПАЈА КАО ХАМЛЕТ
Паја: Ноћас сам сачао да играм Хамлета. Шта велиш о том сну?
Паја: Само толико да сам задовољна што ту претставу нисам гледала!

ХТЕЛИ ДА ПОДВАЛЕ...
На аеродрому се изводе вежбе надобранаца. Пера Ждера зачуђено гледа, на пита Шилу:
— Је ли, зашто оне људе избацују из авиона?
— Сигурно су хтели да подвале, па су узели карту само до горе! — одговори Шила.

СТРПЉЕЊЕ
Паја: ... А ја ти показујем да се стрпљењем све може постићи.
Гаја: Е, мој ујка-Паја, види се да никад ниси покушао да сувршиш истиците пасте за зубе врагши у тубу!

ПЕРА ЖДЕРА ГЛУМАЦ
Паја: Како си се само решио да одеш у глумце кад за глуму уопште немаш талента?
Пера: Шта хеш, одувек ме вукла жеља за даскама.
Паја: Па што ниси отишао у столаре?!

